

Αριθμ. Πρωτ. ΑΝΑΦΟΡΩΝ: 1290
Ημερομ. Κατάθεσης: 22/2/2023

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ

τ. Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Βουλευτής Ν. ΠΕΛΛΑΣ – ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΝΑΦΟΡΑ

Του Βουλευτή Πέλλας Γεωργίου Καρασμάνη

Προς τον Δικαιοσύννη
κ. Τσιάρα Κώστα

ΘΕΜΑ :Υπόμνημα της Ομοσπονδίας Κωφών Ελλάδος, με το οποίο καταθέτει τις προτάσεις - παρατηρήσεις της στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης

ΚΑΤΑΘΕΤΩ

σαν αναφορά, το υπόμνημα της Ομοσπονδίας Κωφών Ελλάδος, με το οποίο καταθέτει τις προτάσεις - παρατηρήσεις της στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης με θέμα: "Αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, επικαιροποίηση της ορολογίας του Αστικού Κώδικα, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, του Κώδικα Συμβολαιογράφων και του ν.4478/2017, για την εναρμόνισή της με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που κυρώθηκε με τον ν.4074/2012 και λοιπές διατάξεις για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη των ατόμων με αναπηρία".

Παρακαλώ τον αρμόδιο κ. Υπουργό να απαντήσει σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής.

Αθήνα, 15-02-2023
Ο Αναφέρων Βουλευτής

Γεώργιος Καρασμάνης
Βουλευτής Πέλλας

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΩΦΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΚΩΦΩΝ (W.F.D.)
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΩΦΩΝ (E.U.D.)
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ
ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (Ε.Σ.Α.μεΑ.)

HELLENIC FEDERATION OF THE DEAF

MEMBER OF THE WORLD FEDERATION OF THE DEAF (W.F.D.)
EUROPEAN UNION OF THE DEAF (E.U.D.)
AND NATIONAL CONFEDERATION OF
DISABLED PEOPLE OF GREECE (N.C.D.P.)

Αθήνα, 15/02/2023

Αρ. Πρωτ.: 121

ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ

Προς: -Πρόεδρο και Μέλη Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής των Ελλήνων

Κοιν.: -κ. Κυριάκο Μητσοτάκη, Πρωθυπουργό της Ελλάδος
-κ. Κωνσταντίνο Τσιάρα, Υπουργό Δικαιοσύνης
-κ. Γεώργιο Γεραπετρίτη, Υπουργό Επικρατείας
-κ. Χρήστο – Γεώργιο Σκέρτσο, Υπουργό Επικρατείας
-κ. Γεώργιο Κώτσηρα, Υφυπουργό Δικαιοσύνης
-κ. Ιωάννη Βαρδακαστάνη, Πρόεδρο Ε.Σ.Α.μεΑ.
-Σωματεία – Μέλη της ΟΜ.Κ.Ε.

Θέμα: «Προτάσεις Ομοσπονδίας Κωφών Ελλάδος επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης»

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και Κύριοι Μέλη,

η Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος (ΟΜ.Κ.Ε.) αποτελεί κοινωνικοσυνδικαλιστική μη κερδοσκοπική δευτεροβάθμια οργάνωση που αντιπροσωπεύει σε εθνικό επίπεδο τους κωφούς-βαρήκοους πολίτες μέσω των Πρωτοβάθμιων Σωματείων της και είναι μέλος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ), της Ευρωπαϊκής Ένωσης Κωφών (EUD), της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Κωφών (W.F.D.) και της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Βαρήκων ατόμων (EFHOH).

Με το παρόν έγγραφό μας σας καταθέτουμε και εγγράφως τις προτάσεις μας -τις οποίες εκθέσαμε τη Δευτέρα 13 Φεβρουαρίου 2023 στη συνεδρίαση της Επιτροπής- επί του Σχεδίου Νόμου «Αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, επικαιροποίηση της

ορολογίας του Αστικού Κώδικα, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, του Κώδικα Συμβολαιογράφων και του ν.4478/2017, για την εναρμόνισή της με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που κυρώθηκε με τον ν.4074/2012 και λοιπές διατάξεις για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη των ατόμων με αναπηρία» που έχει κατατεθεί στη Βουλή για συζήτηση και ψήφιση.

Ευελπιστούμε ότι θα ανταποκριθείτε θετικά και άμεσα στις δίκαιες προτάσεις μας.

Με εκτίμηση,

Η ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΚΥΦΩΝΙΔΟΥ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΙΜΨΗΣ

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΩΦΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΜ.Κ.Ε.)

Προτάσεις επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης

«Αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, επικαιροποίηση της ορολογίας του Αστικού Κώδικα, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, του Κώδικα Συμβολαιογράφων και του ν.4478/2017, για την εναρμόνισή της με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που κυρώθηκε με τον ν.4074/2012 και λοιπές διατάξεις για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη των ατόμων με αναπηρία»

Λαμβάνοντας υπόψη:

- Τα άρθρα 5 «Ισότητα και Μη-διάκριση», 9 «Προσβασιμότητα», 12 «Ισότητα Ενώπιον του Νόμου» και 13 «Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη» της **Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες** (Ν. 4074/2012).
- Τις προβλέψεις της εθνικής νομοθεσίας και συγκεκριμένα την **παράγραφο 1 του άρθρου 61 του Ν. 4488/2017** σύμφωνα με την οποία:

«Κάθε φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υποχρεούται να διασφαλίζει την **ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στο πεδίο των αρμοδιοτήτων ή δραστηριοτήτων του**, λαμβάνοντας κάθε πρόσφορο μέτρο και απέχοντας από οποιαδήποτε ενέργεια ή πρακτική που ενδέχεται να θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Ιδίως υποχρεούται: α) **να αφαιρεί υφιστάμενα εμπόδια κάθε είδους**, β) να τηρεί τις αρχές καθολικού σχεδιασμού σε κάθε τομέα της αρμοδιότητάς του ή της δραστηριοποίησής του, προκειμένου να διασφαλίζει για τα άτομα με αναπηρία την προσβασιμότητα των υποδομών, των υπηρεσιών ή των αγαθών που προσφέρει, γ) **να παρέχει**, όπου απαιτείται σε συγκεκριμένη περίπτωση, **εύλογες προσαρμογές υπό τη μορφή εξατομικευμένων και κατάλληλων τροποποιήσεων, ρυθμίσεων και ενδεδειγμένων μέτρων**, χωρίς την επιβολή δυσανάλογου ή αδικαιολόγητου βάρους, δ) να απέχει από **πρακτικές, κριτήρια, συνήθειες και συμπεριφορές που συνεπάγονται διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία**, ε) να προάγει με θετικά μέτρα **την ισότιμη συμμετοχή και άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία** στον τομέα της αρμοδιότητάς ή δραστηριότητάς του»

και την παράγραφο 2 του άρθρου 65 του ν. 4488/2017:

«2. Η ελληνική νοηματική γλώσσα αναγνωρίζεται ως ισότιμη με την ελληνική γλώσσα. Το κράτος λαμβάνει μέτρα για την προώθησή της, καθώς και για την κάλυψη όλων των **αναγκών επικοινωνίας των κωφών και βαρήκοων πολιτών**»

στην οποία γίνεται **σαφής αναφορά στους όρους «κωφός» και «βαρήκοος».**

- Τις τελικές παρατηρήσεις και συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες στην αρχική έκθεση της Ελλάδας (2015) και συγκεκριμένα τη σύσταση (6γ): «να εξαλείψει από τη νομοθεσία του την υποτιμητική γλώσσα που αναφέρεται στα άτομα με αναπηρία».
- Τις Οδηγίες Συμπεριληπτικής Γλώσσας για την Αναπηρία (*Disability-inclusive language guidelines*) που δημοσιεύσαν τα Ηνωμένα Έθνη το 2019 στο πλαίσιο εφαρμογής της Στρατηγικής για την ένταξη των ατόμων με αναπηρία (Disability Inclusion Strategy),

η Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος προτείνει κατ' άρθρο τις παρακάτω τροποποιήσεις/συμπληρώσεις:

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 4478/2017 ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΠΟΥ ΚΥΡΩΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟΝ Ν. 4074/2012

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Άρθρο 4

Ευθύνη μη ομιλούντος κωφού οφειλέτη – Τροποποίηση άρθρου 331 ΑΚ

Το Άρθρο 4 να τροποποιηθεί ως ακολούθως:

Ευθύνη ~~μη ομιλούντος κωφού~~ οφειλέτη – Τροποποίηση άρθρου 331 ΑΚ

«Άρθρο 331

Αν ο οφειλέτης είναι ανήλικος κάτω των δεκατεσσάρων ετών ή δεν έχει συνείδηση των πράξεών του ή βρίσκεται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της κρίσης και της βούλησής του, ~~ή, τέλος, είναι μη ομιλών κωφός~~, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 915 έως 918».

Αιτιολόγηση: Στο εν λόγω άρθρο η αντικατάσταση του όρου «κωφάλαλος» από τον όρο «μη ομιλών κωφός» είναι εσφαλμένη, αφενός γιατί οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών – βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», αφετέρου γιατί το περιεχόμενο της διάταξης, και συγκεκριμένα το σημείο του εδαφίου που κάνει αναφορά στον «κωφάλαλο», στην ουσία αναπαράγει αναχρονιστικές αντιλήψεις και προσβλητικές στάσεις απέναντι στα άτομα με αναπηρία ακοής. Δεδομένου ότι η διάταξη επικεντρώνεται σε ζητήματα που αφορούν την ικανότητα κρίσης και βούλησης του ατόμου, το άρθρο υποδηλώνει ότι το άτομο με αναπηρία ακοής στερείται ικανότητας κρίσης και βούλησης. Πρόκειται λοιπόν για διάταξη που διακρίνει τα άτομα με αναπηρία ακοής και ως εκ τούτου έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στη Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Για τον ίδιο ακριβώς λόγο ούτε η αντικατάσταση του όρου «κωφάλαλος» από τους όρους «κωφός» και «βαρήκοος» είναι ορθή.

Ως εκ τούτου, **προτείνεται η απαλοιφή της αναφοράς στα άτομα με αναπηρία ακοής από το συγκεκριμένο άρθρο, δηλαδή το σημείο «ή, τέλος, είναι μη ομιλών κωφός».**

Άρθρο 5

Ικανότητα καταλογισμού μη ομιλούντος κωφού σε αδικοπραξία – Τροποποίηση άρθρου 917 ΑΚ

Το Άρθρο 5 να τροποποιηθεί ως ακολούθως:

Ικανότητα καταλογισμού ~~μη ομιλούντος κωφού~~ σε αδικοπραξία – Τροποποίηση άρθρου 917 ΑΚ

«Άρθρο 917:

Όποιος έχει συμπληρώσει το δέκατο, όχι όμως το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του ευθύνεται για τη ζημία που προξένησε, εκτός αν-ενέργησε χωρίς διάκριση. ~~Το ίδιο ισχύει και για τους μη ομιλούντες κωφούς».~~

Αιτιολόγηση: Και στο άρθρο αυτό η αντικατάσταση του όρου «κωφάλαλος» από τον όρο «μη ομιλών κωφός» είναι εσφαλμένη διότι: α) οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών – βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», και β) το

περιεχόμενο της διάταξης, συγκεκριμένα το σημείο του εδάφιου που κάνει αναφορά στον «κωφάλαλο», στην ουσία αναπαράγει αναχρονιστικές αντιλήψεις και προσβλητικές στάσεις απέναντι στα άτομα με αναπηρία ακοής. Δεδομένου ότι η διάταξη επικεντρώνεται σε ζητήματα που αφορούν την ικανότητα καταλογισμού του ατόμου, το άρθρο υποδηλώνει ότι το άτομο με αναπηρία ακοής στερείται ικανότητας αντίληψης και κρίσης. Πρόκειται, λοιπόν, για μια ακόμη διάταξη που διακρίνει τα άτομα με αναπηρία ακοής και ως εκ τούτου έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας, όπως αυτή κατοχυρώνεται στη Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Για τον ίδιο ακριβώς λόγο ούτε η αντικατάσταση του όρου «κωφάλαλος» από τους όρους «κωφός» και «βαρήκοος» είναι ορθή.

Ως εκ τούτου, **προτείνεται η απαλοιφή της αναφοράς στα άτομα με αναπηρία ακοής από το συγκεκριμένο άρθρο, δηλαδή το σημείο «Το ίδιο ισχύει και για τους μη ομιλούντες κωφούς».**

Άρθρο 9

Διαθέτης με σοβαρή αναπηρία λόγου ή μη ομιλών κωφός - Τροποποίηση άρθρου 1745 ΑΚ

Το Άρθρο 9 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

Διαθέτης με σοβαρή αναπηρία λόγου ή μη ομιλών κωφός - Τροποποίηση άρθρου 1745 ΑΚ

«Άρθρο 1745»

Διαθέτης με σοβαρή αναπηρία λόγου ~~ή μη ομιλών κωφός~~

Όποιος κατά την πεποίθηση του συμβολαιογράφου **έχει σοβαρή αναπηρία λόγου ή από άλλο λόγο εμποδίζεται να μιλάει**, μπορεί να συντάξει μυστική διαθήκη. Για το σκοπό αυτό πρέπει να γράψει επάνω στο έγγραφο που εγχειρίζεται ή επάνω στο περικάλυμμα που το περιέχει, ιδιοχειρώς τη δήλωση ότι το έγγραφο είναι η διαθήκη του, και αν το έγγραφο γράφηκε από άλλον, και ότι το διάβασε ο διαθέτης. Αυτή η δήλωση πρέπει να γραφεί από το διαθέτη ενώπιον του συμβολαιογράφου και των λοιπών προσώπων που συμπράττουν και να βεβαιωθεί αυτό στην πράξη».

Αιτιολόγηση: Και στο άρθρο αυτό η αντικατάσταση του όρου «κωφάλαλος» από τον όρο «μη ομιλών κωφός» είναι εσφαλμένη διότι: α) οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών – βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», και β) σε κάθε περίπτωση, ο κωφός – βαρήκοος χωρίς προφορικό λόγο καλύπτεται από την παρούσα διάταξη: «διαθέτης με σοβαρή αναπηρία λόγου ή από άλλο λόγο εμποδίζεται να μιλάει.».

Ως εκ τούτου, **προτείνεται η απαλοιφή της αναφοράς στα άτομα με αναπηρία ακοής από το συγκεκριμένο άρθρο, δηλαδή το σημείο «ή μη ομιλών κωφός».**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Άρθρο 10

Συνεννόηση με κωφούς ομιλούντες ή μη ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου – Τροποποίηση άρθρου 253 ΚΠολΔ

Το Άρθρο 10 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

«Άρθρο 253. Συνεννόηση με **κωφούς - βαρήκοους**, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου

1. Αν μάρτυρας ή πραγματογνώμονας ή κάποιος από τους διαδίκους ή τους νόμιμους αντιπροσώπους τους που παρίστανται στη συζήτηση ή την επιχείρηση διαδικαστικής πράξης είναι **κωφός - βαρήκοος**, ή πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου, η συνεννόηση μαζί του γίνεται ως εξής: **Οι ερωτήσεις και οι τυχόν παρατηρήσεις υποβάλλονται εγγράφως προς τον κωφό - βαρήκοο και ο κωφός- βαρήκοος επιλέγει να απαντήσει είτε προφορικά είτε εγγράφως, σύμφωνα με τον προσφορότερο τρόπο επικοινωνίας για τον ίδιο.** Προς το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου οι ερωτήσεις και οι παρατηρήσεις υποβάλλονται προφορικά και αυτός απαντά εγγράφως. Οι γραπτές ερωτήσεις, παρατηρήσεις και απαντήσεις καταχωρίζονται στα πρακτικά ή στην έκθεση.

2. Αν ο **κωφός - βαρήκοος**, ή το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου δεν ξέρει να διαβάζει και να γράφει, ο δικαστής διορίζει **διερμηνέα ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλεοανάγνωσης.**

Αιτιολόγηση: Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών-βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», προτείνεται στο εν λόγω άρθρο οι όροι «κωφάλαλος» και «κουφός» να αντικατασταθούν από τους όρους «κωφός - βαρήκοος» και όχι από τους όρους «κωφούς ομιλούντες ή μη».

Επίσης, δεδομένου ότι ο πληθυσμός των κωφών και βαρήκων ατόμων συνιστά μια ετερόκλητη πληθυσμιακή ομάδα, με διαφορετικές και ξεχωριστές επικοινωνιακές ανάγκες (προγλωσσικά κωφοί - βαρήκοοι, μεταγλωσσικά κωφοί – βαρήκοοι, κωφοί - βαρήκοοι με ακουστικό βαρηκοΐας ή με κοχλιακό εμφύτευμα, κωφοί – βαρήκοοι χρήστες της νοηματικής γλώσσας ή κωφοί - βαρήκοοι με προφορικό λόγο και πολλές άλλες επιμέρους ομάδες), θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα επιλογής του προσφορότερου τρόπου επικοινωνίας για τους ίδιους.

Τέλος, για τις επικοινωνιακές ανάγκες των κωφών – βαρήκων ατόμων διορίζονται επαγγελματίες διερμηνείς ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλεοανάγνωσης, πιστοποιημένοι από το Σωματείο Διερμηνέων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας ή το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών.

Άρθρο 11

Όρκιση ως μάρτυρα προσώπου με σοβαρή αναπηρία στα άνω άκρα ή λόγου και κωφού ομιλούντος ή μη προσώπου – Τροποποίηση παρ. 5 και 6 άρθρου 408 ΚΠολΔ

Το Άρθρο 11 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

«Άρθρο 408 Όρκιση ως μάρτυρα προσώπου με σοβαρή αναπηρία στα άνω άκρα ή λόγου και **κωφού – βαρήκοου** προσώπου – Τροποποίηση παρ. 5 και 6 άρθρου 408 ΚΠολΔ

1. Πριν εξεταστεί ο μάρτυρας οφείλει να ορκισθεί. Προς τούτο ερωτάται, αν προτιμά να δώσει θρησκευτικό ή πολιτικό όρκο.

2. Ο τύπος του χριστιανικού όρκου είναι: "Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να πω ευσυνείδητα όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να κρύψω τίποτε". Αν ο μάρτυρας πιστεύει σε γνωστή θρησκεία ή δόγμα, που ορίζει άλλο τύπο όρκου, δίνει τον όρκο σύμφωνα με αυτόν τον τύπο.

3. Ο πολιτικός όρκος δίνεται ως διαβεβαίωση με τον εξής τύπο: "Δηλώνω στην τιμή και στη συνείδησή μου πως θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να κρύψω τίποτε".

4. Οι κληρικοί κάθε Θρησκεύματος ορκίζονται διαβεβαιώνοντας στην ιερωσύνη τους.

5. Αν ο μάρτυρας είναι πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία στα άνω άκρα, επαναλαμβάνει τον όρκο που διαβάζει ο δικαστής.

6. **Κωφοί - βαρήκοοι**, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου ορκίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 253.»

Αιτιολόγηση: Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών-βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», προτείνεται στο εν λόγω άρθρο οι όροι «κωφάλαλος» και «κουφός» να αντικατασταθούν από τους όρους «κωφός - βαρήκοος» και όχι από τους όρους «κωφούς ομιλούντες ή μη».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Άρθρο 17

Μάρτυρες κωφοί ομιλούντες ή μη, ή με σοβαρή αναπηρία λόγου – Τροποποίηση άρθρου 229 ΚΠΔ

Το Άρθρο 17 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

«Άρθρο 229: Μάρτυρες **κωφοί - βαρήκοοι**, ή με σοβαρή αναπηρία λόγου.

1. Αν ένας **κωφός - βαρήκοος**, ή πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου πρόκειται να εξεταστεί ως μάρτυρας ή ως κατηγορούμενος, η εξέτασή του γίνεται ως εξής: **όλες οι ερωτήσεις και οι τυχόν παρατηρήσεις δίνονται εγγράφως στον κωφό - βαρήκοο, αφού καταγραφούν από τον γραμματέα της ανάκρισης ή του δικαστηρίου, ενώ ο κωφός- βαρήκοος επιλέγει να απαντήσει είτε προφορικά είτε εγγράφως, σύμφωνα με τον προσφορότερο τρόπο επικοινωνίας για τον ίδιο.** Στο πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου οι ερωτήσεις και οι παρατηρήσεις δίνονται προφορικά και αυτός απαντά γραπτώς. Στο ακροατήριο οι γραπτές απαντήσεις που δόθηκαν από το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου ή **από τον κωφό - βαρήκοο**, αφού μονογραφηθούν από τον πρόεδρο και τον γραμματέα, καταγράφονται στα πρακτικά και συνοδεύουν τη δικογραφία. 2. Αν **ο κωφός - βαρήκοος** ή το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου δεν ξέρει να διαβάσει ή να γράφει, όποιος διεξάγει την ανάκριση ή διευθύνει την συζήτηση, **διορίζει διερμηνέα ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλοανάγνωσης.** Κατά τα άλλα, τηρούνται αν είναι δυνατό, οι διατάξεις του κώδικα που αναφέρονται στους διερμηνείς.».

Αιτιολόγηση: Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών-βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», προτείνεται στο εν λόγω άρθρο οι όροι «κωφάλαλος» και «κουφός» να αντικατασταθούν από τους όρους «κωφός - βαρήκοος» και όχι από τους όρους «κωφούς ομιλούντες ή μη».

Επίσης, δεδομένου ότι ο πληθυσμός των κωφών και βαρήκων ατόμων συνιστά μια ετερόκλητη πληθυσμιακή ομάδα, με διαφορετικές και ξεχωριστές επικοινωνιακές ανάγκες (προγλωσσικά κωφοί - βαρήκοοι, μεταγλωσσικά κωφοί – βαρήκοοι, κωφοί - βαρήκοοι με ακουστικό βαρηκοΐας ή με κοχλιακό εμφύτευμα, κωφοί – βαρήκοοι χρήστες της νοηματικής γλώσσας ή κωφοί - βαρήκοοι με προφορικό λόγο και πολλές άλλες επιμέρους ομάδες), θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα επιλογής του προσφορότερου τρόπου επικοινωνίας για τους ίδιους.

Τέλος, για τις επικοινωνιακές ανάγκες των κωφών – βαρήκων ατόμων διορίζονται επαγγελματίες διερμηνείς ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλοανάγνωσης, πιστοποιημένοι από το Σωματείο Διερμηνέων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας ή το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών.

Άρθρο 18

Προσωρινή ανικανότητα κωφών ή προσώπων με σοβαρή αναπηρία λόγου για την εκπλήρωση των καθηκόντων του ενόρκου – Τροποποίηση περ. ε) άρθρου 382 ΚΠΔ

Το Άρθρο 18 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

Προσωρινή ανικανότητα ~~κωφών ή προσώπων με σοβαρή αναπηρία λόγου~~ για την εκπλήρωση των καθηκόντων του ενόρκου – Τροποποίηση περ. ε) άρθρου 382 ΚΠΔ

«Άρθρο 382

Προσωρινή ανικανότητα

Δεν είναι προσωρινά ικανοί να εκπληρώσουν τα καθήκοντα του ενόρκου:

- α) εκείνοι που παραπέμφθηκαν για οποιοδήποτε έγκλημα από δόλο για το οποίο ο νόμος προβλέπει ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών,
- β) εκείνοι που βρίσκονται σε δικαστική συμπαράσταση,
- γ) εκείνοι σε βάρος των οποίων εκδόθηκε ένταλμα σύλληψης ή προσωρινής κράτησης ή διατάχθηκε κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση ή επιβλήθηκαν περιοριστικοί όροι
- δ) οι ασθενείς διανοητικά,**
- ε) οι τυφλοί, οι κωφοί ή τα πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου.»**

Αιτιολόγηση: Οι περιπτώσεις (δ) και (ε) χρήζουν επανεξέτασης ως προς τη συμβατότητά τους με τη Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το περιεχόμενο των περιπτώσεων (δ) και (ε), τα άτομα με νοητική αναπηρία, οι τυφλοί, οι κωφοί και τα άτομα με σοβαρή αναπηρία λόγου, στερούνται του δικαιώματος να είναι ένορκοι σε μια δίκη λόγω της αναπηρίας τους. Συνεπώς, ο αποκλεισμός τους αυτός αποτελεί διάκριση εις βάρος τους. Σύμφωνα με την Επιτροπή των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες «τα κράτη που έχουν κυρώσει τη Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες είναι υποχρεωμένα να παρέχουν εύλογες προσαρμογές στα άτομα με αναπηρία προκειμένου να διασφαλίσουν ότι αυτά μπορούν να ασκήσουν και να απολαύσουν τα ίδια δικαιώματα με τα άτομα χωρίς αναπηρία καθώς επίσης και ότι μπορούν να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τους τομείς της ζωής». Τα άτομα με αναπηρία νόησης, όρασης, ακοής, και λόγου μέσα από την παροχή εύλογων προσαρμογών, π.χ. κείμενα σε braille, νοηματική γλώσσα, υποτιτλισμός, κείμενα για όλους ή εύκολα για ανάγνωση (easy-to-read), υποστηριζόμενη λήψη αποφάσεων (βλ. άρθρο 12 της Σύμβασης), κ.λπ. μπορούν να ασκήσουν πλήρως το δικαίωμα να παρίστανται ως ένορκοι. Συνεπώς, οι περιπτώσεις (δ) και (ε) του άρθρου 382 του ΚΠΔ, που αφορά στη στέρηση του δικαιώματος των τυφλών, των κωφών, των ατόμων με σοβαρή αναπηρία λόγου και των ατόμων με νοητική αναπηρία να παρίστανται ή να συμμετέχουν ως ένορκοι σε μια δίκη αποτελεί παραβίαση των δικαιωμάτων τους όπως προβλέπονται στις διατάξεις των Άρθρων: 5 «Ισότητα και μη διάκριση», 9 «Προσβασιμότητα», 12 «Ισότητα Ενώπιον του Νόμου» και 13 «Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη» της Σύμβασης.

Ως εκ τούτου, **προτείνεται η κατάργηση των περιπτώσεων (δ) και (ε).**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΩΔΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Άρθρο 19

Συνεννόηση με κωφούς ομιλούντες ή μη, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου - Τροποποίηση άρθρου 137 ΚΔΔ

Το Άρθρο 19 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

Συνεννόηση με **κωφούς - βαρήκοους**, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου – Τροποποίηση άρθρου 137 ΚΔΔ

«Άρθρο 137

Συνεννόηση με αλλόγλωσσους, **κωφούς - βαρήκοους** κ.τ.λ.

1. Αν διάδικος, μάρτυρας ή πραγματογνώμονας αγνοεί την ελληνική γλώσσα, προσλαμβάνεται διερμηνέας, ο οποίος ορκίζεται ενώπιον του δικαστηρίου ότι θα αποδώσει ακριβώς όσα θα διαμειφθούν. Οι λόγοι του αποκλεισμού και της απαλλαγής των μαρτύρων ισχύουν και για το διερμηνέα.

2. Αν τα πρόσωπα της παρ. 1 είναι **κωφοί - βαρήκοοι**, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου η συνεννόηση μαζί τους γίνεται **είτε προφορικά είτε εγγράφως, σύμφωνα με τον προσφορότερο τρόπο επικοινωνίας για τους ίδιους**. Τις απαντήσεις τους υπογράφει ο δικαστής που προεδρεύει κατά τη συνεδρίαση και περιλαμβάνονται, μαζί με τις αντίστοιχες ερωτήσεις, στο πρακτικό της συζήτησης. Αν τα πρόσωπα αυτά δεν είναι ικανά να απαντήσουν εγγράφως, προσλαμβάνεται κατάλληλος διερμηνέας, σύμφωνα με την παρ. 1.».

Αιτιολόγηση: Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών-βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», προτείνεται στο εν λόγω άρθρο οι όροι «κωφάλαλος» και «κουφός» να αντικατασταθούν από τους όρους «κωφός - βαρήκοος» και όχι από τους όρους «κωφούς ομιλούντες ή μη».

Επίσης, δεδομένου ότι ο πληθυσμός των κωφών και βαρήκων ατόμων συνιστά μια ετερόκλητη πληθυσμιακή ομάδα, με διαφορετικές και ξεχωριστές επικοινωνιακές ανάγκες (προγλωσσικά κωφοί - βαρήκοοι, μεταγλωσσικά κωφοί - βαρήκοοι, κωφοί - βαρήκοοι με ακουστικό βαρηκοΐας ή με κοχλιακό εμφύτευμα, κωφοί - βαρήκοοι χρήστες της νοηματικής γλώσσας ή κωφοί - βαρήκοοι με προφορικό λόγο και πολλές άλλες επιμέρους ομάδες), θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα επιλογής του προσφορότερου τρόπου επικοινωνίας για τους ίδιους.

Τέλος, για τις επικοινωνιακές ανάγκες των κωφών - βαρήκων ατόμων διορίζονται επαγγελματίες διερμηνείς ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλοεοανάγνωσης, πιστοποιημένοι από το Σωματείο Διερμηνέων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας ή το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΩΝ

Άρθρο 20

Διερμηνείς κωφοί ομιλούντες ή μη, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου – Τροποποίηση παρ. 2 και 3 άρθρου 10 ν. 2830/2000

Το Άρθρο 20 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

Διερμηνείς **κωφοί - βαρήκοοι**, ή πρόσωπα με σοβαρή αναπηρία λόγου – Τροποποίηση παρ. 2 και 3 άρθρου 10 ν. 2830/2000

«Άρθρο 10

Διερμηνείς

1. Αν κάποιος από τους δικαιοπρακτούντες ή τους αντιπροσώπους τους αγνοεί, κατά την κρίση του συμβολαιογράφου, την ελληνική γλώσσα, προσλαμβάνεται διερμηνέας για μετάφραση γενικά των δηλώσεών του από την ξένη γλώσσα στην ελληνική και το αντίθετο, καθώς και του περιεχομένου του συμβολαίου από την ελληνική στην ξένη γλώσσα. Ο διερμηνέας ορκίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ότι θα ασκήσει πιστά τα καθήκοντά του.

Προκειμένου για γλώσσα που είναι πολύ λίγο γνωστή, μπορεί να προσληφθεί σύμφωνα με τα παραπάνω διερμηνέας του διερμηνέα.

2. Εάν κάποιος από τους δικαιοπρακτούντες ή τους αντιπροσώπους τους είναι **κωφός - βαρήκοος**, ή πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου, γνωρίζει όμως ανάγνωση και γραφή, οι δηλώσεις, ερωτήσεις και τυχόν παρατηρήσεις γίνονται:

α) γραπτά **προς τον κωφό - βαρήκοο, ο οποίος επιλέγει να απαντήσει είτε προφορικά είτε εγγράφως, σύμφωνα με τον προσφορότερο τρόπο επικοινωνίας για τον ίδιο,**

β) προφορικά προς το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου, ο οποίος απαντά γραπτά, Στις περιπτώσεις αυτές οι γραπτές ερωτήσεις και απαντήσεις επισυνάπτονται στο συμβόλαιο, πριν δε από την υπογραφή του το συμβόλαιο διαβάζεται από τον **κωφό – βαρήκοο** και γίνεται σχετική αναφορά σε αυτό.

3. Εάν ο **κωφός - βαρήκοος**, ή το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου δεν γνωρίζει ανάγνωση ή γραφή ή αδυνατεί για οποιονδήποτε λόγο να υπογράψει, προσλαμβάνεται **διερμηνέας ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλεοανάγνωσης**.

4. Οι κατά τα ανωτέρω διερμηνείς προσυπογράφουν το σχετικό συμβόλαιο.

5. Η μη τήρηση των ανωτέρω διατάξεων επιφέρει ακυρότητα του εγγράφου.».

Αιτιολόγηση: Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών-βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», προτείνεται στο εν λόγω άρθρο οι όροι «κωφάλαλος» και «κουφός» να αντικατασταθούν από τους όρους «κωφός - βαρήκοος» και όχι από τους όρους «κωφούς ομιλούντες ή μη».

Επίσης, δεδομένου ότι ο πληθυσμός των κωφών και βαρήκων ατόμων συνιστά μια ετερόκλητη πληθυσμιακή ομάδα, με διαφορετικές και ξεχωριστές επικοινωνιακές ανάγκες (προγλωσσικά κωφοί - βαρήκοοι, μεταγλωσσικά κωφοί – βαρήκοοι, κωφοί - βαρήκοοι με ακουστικό βαρηκοΐας ή με κοχλιακό εμφύτευμα, κωφοί – βαρήκοοι χρήστες της νοηματικής γλώσσας ή κωφοί - βαρήκοοι με προφορικό λόγο και πολλές άλλες επιμέρους ομάδες), θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα επιλογής του προσφορότερου τρόπου επικοινωνίας για τους ίδιους.

Τέλος, για τις επικοινωνιακές ανάγκες των κωφών – βαρήκων ατόμων διορίζονται επαγγελματίες διερμηνείς ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλεοανάγνωσης, πιστοποιημένοι από το Σωματείο Διερμηνέων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας ή το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ - ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ Ν. 4478/2017

Άρθρο 21

Δικαίωμα προστασίας θυμάτων κωφών ή προσώπων με σοβαρή αναπηρία λόγου κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας - Τροποποίηση παρ. 5 άρθρου 69 ν. 4478/2017

Το Άρθρο 21 να τροποποιηθεί/συμπληρωθεί ως ακολούθως:

Δικαίωμα προστασίας θυμάτων **κωφών - βαρηκόων** ή προσώπων με σοβαρή αναπηρία λόγου κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας - Τροποποίηση παρ. 5 άρθρου 69 ν. 4478/2017

«5. Αν το θύμα είναι **κωφός – βαρήκοος** ή πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου, η εξέτασή του γίνεται ως εξής: όλες οι ερωτήσεις και οι τυχόν παρατηρήσεις δίνονται στον **κωφό - βαρήκοο**, αφού καταγραφούν από τον γραμματέα της ανάκρισης ή του δικαστηρίου, ενώ οι απαντήσεις δίνονται από αυτόν **γραπτώς, προφορικώς ή στη νοηματική γλώσσα**. Στο πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου οι ερωτήσεις και οι παρατηρήσεις δίνονται προφορικά και αυτός απαντά γραπτώς ή στη νοηματική γλώσσα. Στο ακροατήριο οι γραπτές απαντήσεις που δόθηκαν από τον **κωφό – βαρήκοο** ή το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου, αφού μονογραφηθούν από τον πρόεδρο και τον γραμματέα, καταγράφονται στα πρακτικά και συνοδεύουν τη δικογραφία. Αν ο **κωφός - βαρήκοος** ή το πρόσωπο με σοβαρή αναπηρία λόγου δεν ξέρει να διαβάσει ή να γράφει, όποιος διεξάγει την ανάκριση ή διευθύνει τη συζήτηση **διορίζει διερμηνέα ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλεοανάγνωσης**. Κατά τα άλλα τηρούνται αν είναι δυνατό οι διατάξεις που αναφέρονται στους διερμηνείς.».

Αιτιολόγηση: Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μόνοι όροι που αποδέχεται η κοινότητα των κωφών-βαρήκων ατόμων, η Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ο Ν. 4488/2017 (βλ. παρ. 2 άρθρου 65) είναι αυτές του «κωφού» και του «βαρήκοου», προτείνονται στο εν λόγω άρθρο οι όροι «κωφός - βαρήκοος».

Επίσης, δεδομένου ότι ο πληθυσμός των κωφών και βαρήκων ατόμων συνιστά μια ετερόκλητη πληθυσμιακή ομάδα, με διαφορετικές και ξεχωριστές επικοινωνιακές ανάγκες (προγλωσσικά κωφοί - βαρήκοι, μεταγλωσσικά κωφοί - βαρήκοι, κωφοί - βαρήκοι με ακουστικό βαρηκοΐας ή με κοχλιακό εμφύτευμα, κωφοί - βαρήκοι χρήστες της νοηματικής γλώσσας ή κωφοί - βαρήκοι με προφορικό λόγο και πολλές άλλες επιμέρους ομάδες), θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα επιλογής του προσφορότερου τρόπου επικοινωνίας για τους ίδιους.

Τέλος, για τις επικοινωνιακές ανάγκες των κωφών - βαρήκων ατόμων διορίζονται επαγγελματίες διερμηνείς ελληνικής νοηματικής γλώσσας / χειλεοανάγνωσης, πιστοποιημένοι από το Σωματείο Διερμηνέων Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας ή το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών.